

crkva u svijetu

PRINOSI

SOLOVJEV I PAPINSTVO

Jerko Barišić

Dok se s katoličke strane čuje katkada, a svjedoci smo toga i u najnovije vrijeme, prigovora pa čak i napada na vjersku istinu o vrhovnoj upravi u Crkvi — papinstvu, dotle kod nekatolika nađemo i divnih iskaza vjere u tu dogmu. Evo jedne takve izjave: »Kao član istinske i časne Crkve istočno-pravoslavne ili grčko-ruske, koja ne govori ustima kakova protukanoničkog sinoda, ili ustima činovnika svjetske vlasti, nego glasom njezinih velikih otaca i učitelja, kao takav dakle ja priznajem vrhovnim sućem u stvarima vjere onoga, koji je bio priznat kao takav od svetog Ireneja, svetog Dionizija Velikog, svetog Atanazija Velikog, svetog Ivana Zlatoustog, svetog Ćirila, svetog Flavijana, blaženog Teodora, svetog Maksima Ispovijedaoca, svetog Teodora Studite, svetog Ignacija itd. — to jest apostola Petra, koji živi u svojim nasljednicima i koji nije uzalud čuo riječi Gospodinove: 'Ti si Petar i na toj pećini sagradit ću Crkvu svoju. — Utvrđuj braću svoju. — Pasi ovce moje, pasi jaganjce moje'.«¹ To je svečana, otvorena i dirljiva professio fidei velikog ruskog filozofa i teologa Vladimira Sergejevića Solovjeva (1853—1900) u uvodu njegova divnog djela *Rusija i opća Crkva*. Pogledajmo stoga cijelo ovo djelo da bismo zapazili samo ono što direktno radi o papinstvu. Solovjev i inače u svom golemom filozofsko-teološkom opusu često govori o tom pitanju; ovdje je to, međutim, najbolje obradio, tako da ga je teolog Rupp nazvao »pjesnikom Petrove stolice«. ²

* * *

Uvod djela *Rusija i opća Crkva* razmjerno je dosta dug. To je u stvari filozofija i teologija povijesti Istoka, Europe, pa i svijeta. Duboka studija

¹ Vladimir Solovjev, *Rusija i opća Crkva*, Kaptol Vrhbosanski, Sarajevo 1922., str. 47.

² Jean Rupp, *Message ecclésial de Soloviev*, Lethielleux, Paris, Vie avec Dieu, Bruxelles, 1974., str. 498.

kršćanstva. Izvanredna znanstvena analiza istočnog raskola s proročanskom vizijom buduće Rusije i njezine povijesne uloge u svijetu. Uvod završava s duhovitom alegorijom (pričom) uz navedenu ispovijest vjere i molitvu svetomu Petru; sav odiše papinstvom. Tu ćemo naći i ovu misao: »Odlučna je borbu trebalo da zapodjene nazovi-kršćansko carstvo Bizanta sa ortodoksnim papinstvom, koje bijaše ne samo nepogrešivi čuvar kršćanske istine, nego i prvo ostvarenje te istine u skupnom životu ljudskog roda.«³

U prvoj knjizi *Rusija i opća Crkva* Solovjev prikazuje »Stanje religije u Rusiji i na kršćanskom istoku«. Tu nalazimo ova važnija mjesta o papinstvu. »Današnje papinstvo nije svojevolljna otklona, nego zakoniti razvoj načela, koja bijahu u očividnoj djelatnosti prije razdvojenja Crkve, i protiv kojih ta Crkva nije nikad prosvjedovala.«⁴ Zatim: »Nakon što je u svojoj velikosvećeničkoj molitvi navijestio savršeno jedinstvo svih kao svrhu svojega djela, htio je Gospodin tome djelu dati stvarni i organski temelj osnivajući svoju vidljivu Crkvu i stavljajući joj na čelo, da joj se sačuva jedinstvo, jednoga glavaru a osobi svetoga Petra. Ako imade u evanđeljima kakvo predavanje vlasti, tada je to ovo. Nijedna svjetovna moć nije od Isusa primila niti kakve potvrde niti kakva obećanja. Isus je Krist osnovao samo Crkvu i On ju je osnovao na monarhijskoj vlasti sv. Petra: 'Ti si Petar i na toj će stijenji sazidati Crkvu svoju'.«⁵

U drugoj knjizi *Rusije i opće Crkve* Solovjev specijalno raspravlja o crkvenoj monarhiji osnovanoj od Isusa Krista. Odličan poznavalac Solovjeva Michel D'Herbigny kaže da bi se ova druga knjiga mogla ukratko svesti na tri glavne tvrdnje. Te su: Petrov primat je stalna ustanova; Pročelnništvo je Petrovo nepromjenjivo; Pomoć Božja čini da to pročelnništvo bude nepogrešivo. Ovdje ćemo se malo duže zaustaviti.

Svrha stvaranja, kaže auctor, jest ujedinjenje božanskog i ljudskog. To se je pojedinačno hipostatski izvršilo u jednoj osobi Isusa Krista »savršenog Boga i savršenog čovjeka, koji ujedinjuje obje naravi bez miješanja i dijeljenja«.⁶ No ovdje se radi o moralnom i socijalnom ujedinjenju. Naime Čovjek-Bog hoće da sa sobom ujedini ljudski rod savršenim ujedinjenjem. Kako? — »Sagradit ću Crkvu svoju« (Mt 16, 18). Ljudstvo ujedinjeno u Bogu treba sačinjavati jednu jedinu socijalnu zgradu. Treba sad naći čvrsti temelj tom jedinstvu. Pravo ujedinjenje temelji se na izmjeničnoj djelatnosti onih koji se ujedinjuju. Bezuvjetna istina, koja se objavljuje u Bogu-Čovjeku, mora kod nesavršenog ljudstva naći neoborivo pristajanje. Istina mora biti slobodno primana. Ovaj pak slobodni čin mora biti nepogrešiv. Treba dakle u ljudstvu osnovati točku gdje će se ljudska volja sastajati s božanskom istinom. Treba u palom ljudstvu naći aktivnu točku srašćivanja božanskog i ljudskog. Isus se obraća javnom mnijenju. *Quem dicunt homines esse Filium hominis* (Mt 16, 13). Istina je jedna a mišljenja mnogostruka i protuslovnost. Crkva ne može

³ Vladimir Solovjev, navedeno djelo, str. 19.

⁴ Navedeno djelo, str. 65.

⁵ Navedeno djelo, str. 104.

⁶ Formula Leona Velikog i Kalcedonskog sabora 451.

biti osnovana na demokraciji. Isus se zatim obraća izabranicima, apostolima. Vos autem quem me esse dicitis? (Mt 16, 15). Apostoli šute. Možda se međusobno ne slažu potpuno. Čak i na galilejskoj gori quidam autem dubitaverunt (Mt 28, 17). Da crkveni sabor mogne jednodušno svjedočiti o istini treba da bude potvrđen. Odlučan čin mora biti pojedinačan. Respondens Simon Petrus dixit: 'Tu es Christus, Filius Dei vivi' (Mt 16, 16). Petar odgovara za sve apostole. Njih ne pita niti traži njihovu privolu. Isus pak izjavljuje da je to od Oca nebeskoga. Dakle u isti mah ljudski i Božji čin. Prema tome nađena je čvrsta točka, pećina, potporanj božansko-ljudskog djelovanja. Konstitutivna podloga opće Crkve jest jedan jedini čovjek kojemu pomaže Bog. Ta točka nije ni u nemogućoj jednodušnosti svih vjernika, ni u vazda nesigurnoj složnosti crkvenog sabora, nego u stvarnom i živom jedinstvu prvaka apostolskoga. Iz samovoljnog mišljenja ljudi nastajat će krivovjerja, a decentralizirana i na milost i nemilost prepuštena svjetovnoj vlasti hijerarhija ne će morati da se na saborima izjavi ili će se izjaviti kao na razbojničkom saboru u Efezu. Tek će u ujedinjenju s pećinom Crkva moći sabirati prave sabore i utvrđivati istinu. To je povijesna činjenica, u svečanim zgodama priznavana od samoga istočnog episkopata često ljubomorna na nasljednika svetog Petra. Petrus per Leonem, Agathonem locutus est.⁷ Ako to nije talko, odakle neobična šutnja istočnog episkopata, koja traje od kada se je odijelio od Petrove stolice, nekih tisuću godina? Petar je izrazio temeljnu dogmu naše vjere ex sese non autem ex consensu Ecclesiae.⁸ Ovo je Petrovo priznanje navijestilo opću Crkvu. Zato je Petar temelj kršćanstva. Dakle »nepokolebivu osnovku opće Crkve ne sačinjava krivo mišljenje ni nestalna vjera, nego nepogrješiva i određena vjera, koja ujedinjuje ljudski rod sa božanskom istinom. Ta osnovka jest vjera Petra, koji živi u svojim nasljednicima — vjena, koja je osobna zato, da se može očitovati ljudima, i koja je (zbog pomoći Božje) nadljudska zato, da bude nepogrješiva.«⁹ Petrov nasljednik posjeduje sve povlastice dane Petru od Krista. I ta vrhovna hijerarhijska vlast jedina će zauvijek zadržati opći ili međunarodni značaj Crkve.

Kristova izjava Petru: »Ti si Petar...« (Mt 16, 18) itd. sadrži tri stvari: stijenju, ključeve, vlast vezati i odrješivati. Samo ovaj treći dio zajednički je Petru s apostolima. Svi su pravoslavni složni da vlast vezanja i odrješivanja nije dana Dvanaestorici kao privatnim osobama, poput kakve prolazne povlastice, nego je ona »početak i autentični izvor vječnog svećeničkog prava, koje je od apostola prešlo na njihove nasljednike u hijerarhijskom redu — na biskupe i svećenike opće Crkve.«¹⁰ Ako je talko — zaključuje Solovjev — onda i ona »oba prva atributa, skopčana još svećanije i još značajnije sa svetim Petrom, također ne mogu biti privatne i nuzgredne povlastice.«¹¹ Pogotovo što je Krist s prvim izričito spojio stalnost i postojanost svoje crkve u borbi protiv zla. Dakle, ni ti atributi nisu prolazni i osobni privilegiji. Oni se odnose na jednu temeljnu i trajnu uredbu. »Uzvišena riječ, klijom se obratio samome Petru,

⁷ Uzvici Otaca sabora Kalcedonskog 451. odnosno Carigradskog 680.

⁸ Iz definicije I. vatikanskog sabora 1870. o papinoj nezabludivosti.

⁹ Vladimir Solovjev, navedeno djelo, str. 135—136.

¹⁰ Navedeno djelo, str. 120.

¹¹ Navedeno djelo, str. 120.

proizvodala je u osobi ovoga jedinoga apostola vrhovnu i nerazdjeljivu vlast opće Crkve za čitavo njezino trajanje i za čitav njezin razvitak u budućim stoljećima.«¹² Krist je »hijerarhijskom redu stavio na čelo uredbu jedinu i središnju, bezuvjetno nerazdjeljivu i nužnu, koja sama po sebi posjeduje puninu vlasti i obećanja: Ti si stajena i na toj stijeni sazidat će Crkvu svoju; i vrata paklena ne će je nadvladati.«¹³

Kad bi se pod Crkvom mislilo na savršeno ujedinjenje čovječanstva s Bogom, kakva je slavna crkva u eshatonu, onda u Crkvi ne bi bilo nikakve vlasti ni uprave. No Krist baš zato i osniva na zemlji Crkvu da se bori s vratima paklenim, te joj daje središte jedinstva kojemu uvijek pomaže Bog. Da bi idealno jedinstvo Crkve moglo biti ostvareno u svim vremenima, otkriva božanski graditelj čvrstu Pećinu, nepokolebljivu Stijenu crkvene monarhije. Jedini temeljni kamen Crkve jest Isus Krist, ali u redu vjerskom ili mističnom; u redu socijalnom to je od njega postavljeni prvak apostolski i njegova trajna vlast. Ako u Crkvi osim mističnog i pojedinačnog života ima i socijalni, onda ovaj mora imati određeni oblik osnovan na načelu jedinstva. Bog u povijesti tri puta mijenja ime nekom čovjeku: Abraham (»otac mnoštva«) postaje ocem svih vjernika, Jakov (»Izrael«) postaje ocem izabranog naroda, Šimun (»Petar«) postaje duhovnim ocem novog Izraela, kršćanstva. Nitko drugi od apostola »nije od Gospodina primio novi ili trajni naziv, koji bi imao općenito i uzvišeno značenje.«¹⁴ »Novo i značajno ime, koje je jedini Šimun primio, osim zajedničkog apostolata ne pokazuje nikakovu ortu iz njegova naravnog značaja niti osobnu sklonost Gospodinovu prema njemu, nego to je ime skopčano jedino sa posve zasebičnom ulogom, koju je sin Jonin pozvan ispunjavati u Crkvi Kristovoj.«¹⁵ »Ti si Petar i na toj će stijeni sagraditi Crkvu svoju« (Mt 16, 18). Petrova ispovijest bila je čin sui generis, kojim je on unišao u osobiti odnos s božanstvom. »Nisu ti tijelo i krv to objavili, nego Otac moj, koji je na nebu« (Mt 16, 17). »I baš je zbog toga odnosa mogla riječ ljudska nepogrešivo očitovati bezuvjetnu istinu Riječi i stvoriti nepokolebljivu osnovu općoj Crkvi.«¹⁶ Neposredni Petrov pad zbio se, prema evandeoskom pripovijedanju, kada je govorio u duhu svoje naravne i privatne osobnosti, prepušten sam sebi bez posebne pomoći Božje. »To neka bude daleko od Tebe, Gospodine! — Odlazi, sotonu, ti si mi na sablazan« (Mt 16, 22—23). Zar je utjelovljena istina tako brzo promijenila svoje mišljenje? »Šimun Petar, kao pastir i vrhovni učitelj opće Crkve, radi uz pomoć Božju i vjeran je svjedok i nepogrešivi tumač istine božansko-ljudske, kad govori za sve... Isti Šimun Petar, kao privatna osoba, kad govori i radi svojim naravnim silama i svojim čisto ljudskim razborom, može reći i učiniti stvari nedostojnih, sablažnjivih, čak i sotonskih.«¹⁷ Solovjev zapaža da je vlast ključeva veća od vlasti vezivanja i odrješivanja koju je Krist dao i drugim apostolima. Ta se naime vlast tiče samo pojedinačnih slučajeva, dok se vlast ključeva odnosi na svukupnost Crkve, a dana je samome Petru.

¹² Navedeno djelo, str. 121.

¹³ Navedeno djelo, str. 121—122.

¹⁴ Navedeno djelo, str. 127—128.

¹⁵ Navedeno djelo, str. 128.

¹⁶ Navedeno djelo, str. 129.

¹⁷ Navedeno djelo, str. 130.

Tumačeći Danijelovo proroštvo o kipu (Dan 2, 31—45) Solovjev prikazuje ustanovu papinstva i piše doslovno ovako: »U okolini Cezareje i na obalama Tiberijskog jezera Isus je skinuo s prijestolja Cezara, ne onog Cezara, kojega je lik bio na novcu, ni kršćanskog Cezara budućnosti, nego Cezara apoteoze, Cezara kao jedinoga, bezuvjetnoga i samostalnoga vrhovnog glavarara u čitavu svijetu, kao vrhovno središte jedinstva ljudskog roda. On ga je skinuo s prijestolja i stvorio novo, bolje središte jedinstva, novu i bolju vrhovnu vlast, osnovanu na vjeri i ljubavi, istini i milosti. I baš tim, što je skinuo s prijestolja lažni i bezbožni apsolutizam poganskih Cezara, Isus je potvrdio i ovjekovječio opću monarhiju Rima i dao joj njezinu pravu teokratsku osnovku. To bijaše u nekom smislu samo promjena dinastije; dinastija Julija Cezara, vrhovnog svećenika i boga nadomještena je dinastijom Šimuna Petra, vrhovnog svećenika i sluge sluga Božjih.«¹⁸ I dalje: »Velike vlasti starog svijeta samo su prošle kroz povijest: samo Rim živi uvijek. Pećina Kapitolija posvećena je biblijskom stijenom i Rimsko se carstvo preobrazilo u veliku goru, koja se u proročkom viđenju rodila iz te stijene. A stijena sama, što može da znači nego monarhiju vlasti onoga, koji je bio nazvan Petrom (Stijenom) u osobitom smislu i na kojem je opća Crkva — ta gora Božja — bila osnovana?«¹⁹

Pošto je Petar primio zalog opće vrhovne vlasti, koja će se u Crkvi razvijati za sve vrijeme njezina trajanja, izvršavao ju je u mjeri i obliku koji je odgovarao nerazvijenom stanju apostolske Crkve. »Djelovanje prvaka apostolskog tako je malo bilo nalično vladi modernih papa, kako malo žir naliči hrastu, a to ipak nije na putu, da papinstvo bude naravski, logički i zakoniti proizvod prvenstva Petrova.«²⁰ Dalje: »Stvarna i živa klica vrhovne crkvene vlasti, koju nalazimo u prvaku apostolskom, mogla se je u prvotnoj Crkvi očitovati samo u praktičnoj pobudi davanoj od Petra u svakoj stvari, koja se tičeše opće Crkve, kako se doista vidi u Evanđelju i u Djelima apostolskim.«²¹ U potvrdu svoje teze o Petrovom prvenstvu Solovjev će spomenuti samo moskovskog metropolita Filareta Drozdova i svetog Ivana Zlatoustoga.

Solovjev također prelazi na još važnije pitanje: zašto bi rimski papa bio nasljednik Petrova prvenstva? I odgovara: »Onaj čas kad se u općoj Crkvi prizna temeljna i vrhovna vlast ustanovljena od Krista u osobi svetoga Petra, mora se također priznati, da ova vlast negdje postoji. A očevitna je nemogućnost naći je drugdje nego u Rimu.«²² To auktor i potkrepljuje: »Nikakvo mudrovanje ne može potamniti očevitost ove činjenice: da izvan Rima imade samo narodnih Crkava (na pr. Crkva armenska, Crkva grčka), državnih Crkava (na pr. Crkva ruska, Crkva anglikanska), ili samo sekta, koje su osnovali pojedinci (na pr. luterani, kalvinisti, irvingovci itd.). Jedina Rimsko-katolička Crkva nije ni narodna Crkva, ni državna Crkva, ni sekta osnovana od čovjeka. To je jedina Crkva na svijetu, koja čuva i utvrđuje načelo općeg socijalnog

¹⁸ Navedeno djelo, str. 152.

¹⁹ Navedeno djelo, str. 153.

²⁰ Navedeno djelo, str. 157.

²¹ Navedeno djelo, str. 160.

²² Navedeno djelo, str. 161.

jedinstva protiv sebičnosti pojedinaca i strančarstva narodnosti; to je jedina, koja čuva i utvrđuje slobodu duhovne vlasti protiv apsolutizma državnoga; to je, jednom riječju, jedina, koju vrata paklena nisu nadvladala... Plod katolicizma (za one, koji su ostali katolici) jest jedinstvo i sloboda Crkve; plod istočnog i zapadnog protestantizma za one koji su uza nj pristali, — jest rascjepkanost i ropstvo: rascjepkanost u prvom redu za zapadnjake, a ropstvo u prvom redu za istočnjake. O Crkvi rimskoj može misliti i govoriti što god tko hoće; mi smo i sami vrlo daleko od toga, da u njoj gledamo ili tražimo dostignuto savršenstvo, ostvaren ideal. Znademo, da stijena Crkve nije Crkva, da temelj nije zgrada, da put nije cilj. Jedino što tvrdimo jest, da je papinstvo jedina crkvena vlast međunarodna i neovisna, jedina stvarna i trajna osnovka za opće djelovanje Crkve. Ovo je nepobitna činjenica, i da je dokazemo, dostatno je pokazati, da je papa jedini nosilac vlasti i privilegija, koje je sveti Petar primio od Krista.«²³ Ova opća crkvena monarhija trebala je dati drugu bit općoj političkoj monarhiji. Zato je i zaszjela u središte općeg carstva — u Rim.

Oblici u kojima se papinsko dostojanstvo očitovale bili su različiti prema prilikama vremena. No postajali su sve određenijima i veličajnijima kako se je Crkva razvijala i širila. Sam način izbora pape ovisi o čisto ljudskoj strani Crkve. Ali kad je jednom izbor priznat, eo ipso na izbornog su prešla sva prava i vlasti koje je Krist sjedio sa Stijenom Crkve. Sve ono što je u povijesti Crkve neuredno pripada ljudskim prilikama a ne božanskoj biti vjerskog društva. Tako ni svi protupape ne mogu dati nikakav prigovor protiv papinstva. Nije pitanje ni u tjelesnom prebivanju pape u Rimu. »Kako je temeljni kamen prenesen iz Palestine u Italiju, to možemo ne znati, no da je doista prenesen i ustaljen u Rimu, to je nepokolebiva činjenica, koju nitko ne može zbaciti, a da ne zanižeće svetu predaju i samu povijest kršćanstva.«²⁴ Tezu o rimskom papinstvu Solovjev na dugo i široko argumentira iz povijesti sa svetim Leonom Velikim, rimskim biskupom-papom i svecem grčkogoruske Crkve. »U spisima i djelima Leona prvog ne vidimo više samo klice vrhovnog papinstva, nego se papinstvo samo predočuje našim očima u čitavu opsegu svojih povlastica.«²⁵ Tada je naime nastao spor o naravi i osobi Kristovoj. Riješio ga je papa Leon I. Veliki u svojoj dogmatskoj poslanici carigradskom patrijarhu Flavijanu. To je bila prva definitivno ex cathedra. Zato o tom pitanju više nije bio potreban sabor. »Premda sveti Leon... nije mislio, da je poslije odredaba njegove poslanice opći crkveni sabor potreban zbog dogmatske istine, ipak (je držao) da je bio vrlo poželjan sa stanovišta crkvenog mira.«²⁶ Jednako mišljenja bio je i Flavijan, tada najviši predstavnik Istoka, svetac i ispovijedatelj pravoslavne Crkve: »Čitava ta stvar, piše on papi s obzirom na Eutihovo krivovjerje, treba samo vašu presudu, koja može sve urediti za mir i tišinu. Tako će krivovjerje, koje se podiglo i neredi, koji iz njega nastadoše, s pomoću Božjom biti posvema ugušeni po vašem posvećenom spisu, tim će sazivanje crkvenog sabora, koje je inače tako teško, postati besko-

²³ Navedeno djelo, str. 162.

²⁴ Navedeno djelo, str. 167.

²⁵ Navedeno djelo, str. 179.

²⁶ Navedeno djelo, str. 176.

risnim.«²⁷ Solovjev će na to: »Četrnaest stoljeća prije Pija IX. bijaše proglašena nauka o nepogrešivosti ex cathedra. Sveti Leon tvrdi, da samo Stolica svetog Petra imade tolik ugled, da može riješiti temeljno dogmatsko pitanje i zahtijeva od općeg crkvenog sabora, ne da odredi dogmu, nego da za volju crkvenog mira pristane uz određenje dano od pape, zakonitog čuvara prave katoličke vjere. Ako je ova tvrdnja, koju je vatikanski crkveni sabor samo razvio (u svojoj *Constitutio dogmatica de Ecclesia Christi*), krivovjerstvo, kako se u nas tvrdilo, tada je i papa sveti Leon veliki očevidni krivovjerac ili čak vođa krivovjerstva, jer nitko prije njega nije ovu tvrdnju izrazio tako jasno, s toliko snage i toliko ustrajnosti.«²⁸ Zatim će Solovjev prijeći na druge istočne svjedoke papinskog primata. »Grčki su biskupi — reći će — imali dobnih razloga da se čvrsto drže ugleda apostolske stolice. 'Razbojnički sabor efeški' pokazao im je ad oculos, što može postati opći crkveni sabor bez pape.«²⁹ Zatim Solovjev na temelju originalnih dokumenata opisuje »razbojnički« sabor Efeški 449. godine, pa Kalcedonski 451. i veličanstvenu figuru pape Leona Velikog, te zaključuje: »Kako se vidi, onome koji hoće da zabaci kao zabludu prvenstvo vlasti i naučnog ugleda rimske stolice, nije dosta, da otimačem i krivovjercem proglasi čovjeka, kakav bijaše sveti Leon Veliki: on mora s krivovjerstva optužiti i opći crkveni sabor Kalcedonski i čitavu Pravoslavnu Crkvu V. stoljeća. Ovaj zaključak jasno proizlazi iz autentičnih dokaza, koje smo pročitali.«³⁰

* * *

Kao što je Krist Bog i Čovjek, tako je i mistični Krist — Crkva — izgrađen od dvostrukog elementa: božanskog i ljudskog. Ovaj se posljednji naročito pokazuje u upravi Crkve. Krist je naime zemaljsku Crkvu osnovao kao monarhiju kojoj će na čelu biti Petrov nasljednik — rimski biskup, papa. Vrhovna uprava Crkve (papinstvo), tj. opća jurisdikcija i nezabludivost, predstavlja konstitutivni element njezin, stvar od životne važnosti za Crkvu. Zato će i problem papinskog primata i infalibiliteta biti jedan od glavnih eklezioloških problema. Na njemu će se lomiti koplja vjekova. I shvatljivo. Jer, teško je jednom čovjeku, ne znam kako on bio velik, sposoban, moćan i svet — još koji je katkada i nedostojan a uvijek ograničen i nesavršen, jer uvijek je čovjek — teško mu je pridavati božanske attribute. Zato je, možemo reći, na toj točki i dolazilo, otvoreno ili prikriveno, svejedno, do lomova, do raskola, pogotovo ako su nosioci vrhovne vlasti bili doista nedostojni nje ili su na taj položaj došli tko zna kojim putem. Pitanje vrhovne vlasti u Crkvi nije važno samo s teoretske, ekleziološke, nego i s praktične, disciplinske i pastoralne strane. I to ne samo kroz povijest, nego i konkretno sada kad smo se radi toga već podijelili. Naime, pitanje sjedinjenja, barem za neke nekatolike, uglavnom je u tome. Dakle, papinstvo je i ekumenski problem.

Solovjev je već na početku svojega teološkog rada upoznao važnost vrhovne vlasti u Crkvi. Spoznao je da je papinski primat potreban kao

²⁷ *Conciliarum amplissima collectio* (Mansi) t. V., col. 1356., kod Vladimira Solovjeva, navedeno djelo, str. 181.

²⁸ Vladimir Solovjev, navedeno djelo, str. 179—180.

²⁹ Navedeno djelo, str. 182.

³⁰ Navedeno djelo, str. 195.

vrhovna duhovna vlast, kao najviši auktoritet na zemlji, kao središte slobodne teokracije i temelj idealne kršćanske države. No i on je u svojim pogledima o tome polako napredovao i sazrijevao, dok konačno nije došao do potpunog »katoličkog« stava u vezi s papinstvom, koji će onda neustrašivo ispovijedati i braniti. Guettée će čak izjaviti: »V. Solovjev veći je papist od Bellarmina i od samoga pape.«³¹ Rezultate svoga mišljenja o toj stvari Solovjev će iznijeti osobito u svom centralnom djelu *Rusija i opća Crkva* izdanu na francuskom u Parizu 1889. Tu je, kako smo vidjeli, posebno druga knjiga posvećena tom pitanju. »Četrnaest poglavlja dokazuju Svetim pismom i predajom opirući se stanim i modernim, naturalističkim i pravoslavnim prigovorima, narav i vlast crkvene monarhije, osnovane od Isusa Krista.«³² Čitava druga knjiga veliki je, dubok i izvanredan dokaz o primatu. Posebice se to ističe u navedenoj ispovijesti vjere u Uvodu, pri čemu Solovjev nije ni neki teolog ni filozof, nego jednostavno vjernik bez ikakve i najmanje poteškoće, kolebanja ili sumnje. On se doista nije mogao pomiriti sa srednjovjekovnim oblikom papinstva; nije opravdavao ni prejako manifestiranje »ljudskog« u papinstvu, ali ga je shvaćao. Solovjev je ispovijedao čisto, idealno papinstvo, bez ikakvih zlih natruha i nanosa vremena ili osoba. On je u njemu gledao stijenu crkvenog jedinstva te nezabludivi auktoritet u pitanjima vjere i morala. A to je bilo baš u vrijeme poslije I. Vatikanuma, kada je u katolika primat definiran, kada je on naglo porastao »previše« istaknut (»diviniziran«), kad je na neki način zaboravljena njegova anturaža — biskupski kolegij, kad su se pravoslavci, anglikanci i protestanti (a i neki katolici — starokatolici) najviše i najžešće podizali protiv papinstva. A nije to bilo poslije II. vatikanskog koji je »podigao« papinsku »pratnju« u biskupskom kolegiju (sinoda, konzistorij), kada biskup Rima doista »predsjeda Ljubavi«.³³ Dakle, jednostavno, bilo je to — u nezgodno vrijeme. Ali Duh zove kada hoće. Mnogi u tome Solovjeva uspoređuju s Newmanom, čak ga nazivaju ruski Newman, kako će D'Herbigny i nasloviti svoje još uvijek nenadmašeno djelo. I doista, obojicu je priveo katolicizmu baš najviše primat (usp. glasoviti Newmanov 90. trakt).

Inače *Rusija i opća Crkva* jest odlično djelo. Zanosí originalnošću, lakotom i jasnošću stila. Logika, suvislost, povezanost, nabijenost, ljepota. Čitajući ga, čovjek stvarno utvrđuje vjeru. Teško je drugdje, pa i u katolika, naći tako dubokih, uvjerljivih i zanosnih dokaza o primatu. No djelo ima i nedostataka. Negdje je malo nategnuto, nejasno, neuvjerljivo, možda ponegdje ima usiljene simboličke, neuspjelih paralela. I teško ga je prericati, jer gubi prisnost, svježinu, originalnost. Zato završimo sa Solovjevlevim biografom: »Mi bismo mogli navesti još mnoga mjesta iz te druge knjige. Vrlo se duboka umovanja tu razvijaju u originalnim razmatranjima s velikim žarom i snagom. Ali morali bismo citirati sto dvadeset stranica, pa stoga radije upućujemo čitaoca na samo djelo.«³⁴

³¹ Michel D'Herbigny, *Vladimir Solovjev*, Zagreb 1919., str. 161.

³² Michel D'Herbigny, navedeno djelo, str. 183.

³³ Sv. Ignacije Antiohijski, *Poslanica Rimljanima*.

³⁴ Michel D'Herbigny, navedeno djelo, str. 185. — Doista bi bilo korisno u ovim ekumenskim približavanjima Pravoslavne i Katoličke Crkve ponovno tiskati ovo odlično ekumensko djelo.

SOLOVIEV ET LA PAPAUTE

Résumé

En constatant que la fonction du Pape se met en question, même par des catholiques quelquefois, l'auteur y expose le point de vue sur la papauté du grand théologien et philosophe russe V. Soloviev.

Dans ses oeuvres et spécialement dans *la Russie et l'Eglise universelle*, que l'auteur cite le plus souvent, Soloviev accepte la papauté et le pape comme le fondement universel de l'Eglise. Le Christ, dit-il, a fondé son Eglise comme monarchie à la tête de laquelle il a posé Saint Pierre et ses successeurs. Soloviev s'en réfère aux Pères grecs et souligne que le magistère suprême de l'Eglise, c'est-à-dire sa juridiction générale et son infailibilité, fait l'élément constitutif de l'Eglise.